

Nr 271.

Av herr **Bergman m. fl.**, med förslag till lag angående för statens säkerhet och ordningen i landet farliga sammanslutningar.

Vid 1933 års riksdag beslöts en skrivelse med begäran om utredning angående åtgärder mot sådan verksamhet, som syftar till att med våld eller eljes på olaglig väg omstörta Sveriges stats- och rättsordning. Med anledning av denna skrivelse föranstaltade Kungl. Maj:t sådan utredning. Den för ändamålet utsedda kommittén, vars ordförande var justitierådet E. Sandström, framlade den 15 februari 1935 sitt betänkande med förslag till åtgärder mot statsfientlig verksamhet. Dels föreslogos vissa nya lagar och i främsta rummet en lag angående för statens säkerhet och ordningen i landet farliga sammanslutningar, dels även vissa ändringar och tillägg i den civila och militära strafflagen samt andra lagar och förordningar.

Bakom kommitténs förslag stodo ordföranden samt representanterna för bondeförbundet och folkpartiet, i stort sett även representanten för högerpartiet, vilken dock i ett särskilt yttrande framlade krav på längre gående åtgärder. En i huvudsak principiellt negativ ståndpunkt intogo kommitténs båda socialdemokratiska ledamöter, som dock i enstaka punkter och under vissa förutsättningar ansett sig kunna biträda vad som av majoriteten föreslagits.

Då ovisst är, om och i vad mån Kungl. Maj:ts nuvarande regering anser sig böra framlägga på kommittéförslaget grundad proposition, hava under-tecknade ansett sig böra hos riksdagen, som begärt den nu fullbordade utredningen, hemställa om bifall till det väsentligaste av vad kommitterade föreslagit. Frågan är nämligen av den för samhällets lugna utveckling betydelsefulla art, att ingen förhållning bör få förekomma.

I likhet med kommitterades majoritet anse vi, att man till en början bör gå fram med lämpor även mot de uppenbart statsfientliga företeelserna. Den lagstiftning, som föreslås, innebär icke något omedelbart förbud för de diktatursträvande ytterlighetspartiernas verksamhet, men den innebär vad man kan kalla en »beredskapslagstiftning», som sätter samhällsmakten i stånd att — därest den ifrågavarande verksamheten skulle visa sig sätta statens säkerhet eller ordningen i landet i uppenbar fara — på sätt som med nu gällande bestämmelser ej är möjligt skydda staten och dess lojala medborgare.

Den innebär vidare vissa behövliga ändringar och kompletteringar rörande upprätthållande av disciplinen inom försvarsväsendet och förhindrande av den till disciplinens upplösning syftande landsförrådiska verksamhet som ej

effektivt kan hejdas med nuvarande bestämmelser, vilka tillkommit i en tid, då ingen tänkte sig sådan systematisk propaganda som här är ifråga.

Vidare framlägges med hänsyn till de försök att störa mötesfriden, som från vissa politiska ytterlighetsriktningar förekommit, ett förslag till lag om mötesskydd, varjämte vissa detaljer i ordningsstadgan för rikets städer m. m. föreslås dels ändrade, dels utsträckta att gälla under vissa förhållanden även på landsbygden.

Närmare detaljer framgå av de särskilda förslag till lagtexter och förordningstexter, som framläggas dels i denna motion, dels i de därmed sammanhängande motioner, som med hänvisning till motiveringen här ovan samtidigt väckas. En utförligare motivering till alla de föreliggande förslagen förefinnes i »Betänkande med förslag angående åtgärder mot statsfientlig verksamhet avgivet av en därtill förordnad kommitté» (Statens offentliga utredningar 1935: 8, justitiedepartementet), vartill hänvisas.

Den omständigheten, att åtminstone det ena av de diktatursträvande ytterlighetspartierna, nämligen det kommunistiska, under allra sista tiden av vissa lätt genomskinliga skäl förhållit sig något mindre påträngande, lär icke kunna övertyga mången om någon i verkligheten ändrad håg för revolutionära åtgärder, så snart möjlighet därtill yppar sig. Något tvivel om syftet med dess såväl som den motsatta ytterlighetsgruppens fortsatta arbete på en omstörtning av vårt fria statsskick kan ingen hysa, som tagit kännedom om ovannämnda utredning samt om deras, om än stundom bakom kulisserna, alltjämt fortgående verksamhet. Däremot kan man nog iakttaga, att mottagligheten hos vårt folk för denna propaganda för närvarande ej visat sig så stor. Det är också därför som i det framlagda lagförslaget mot vissa sammanslutningar intet omedelbart förbud påyrkas utan endast en maktbefogenhet för samhällets myndigheter att inskrida i den mån fara hotar. Det synes oss betänkligt att icke — under jämförelsevis lugna förhållanden — vidtaga profylaktiska åtgärder, vilka, såsom exemplen från andra länder visa, kunna komma för sent, när den uppenbara faran redan är för handen.

Hur mogen tiden måste anses vara för verksam lagstiftning i saken, framgår icke minst av det mottagande kommitterades förslag fått hos de myndigheter, till vilka det för yttrande remitterats. Samtliga länsstyrelser utom två (Kopparbergs samt Göteborgs och Bohus läns) uttala sig för en lagstiftning i den riktning kommittén föreslår; mer än halva antalet vill till och med i vissa fall gå ännu längre. Justitiekanslersämbetet tillstyrker i huvudsak; de militära myndigheterna vilja gå längre än kommittémajoriteten, i enlighet med högerreservanten herr Borells yrkande, eller till och med ännu längre än han. Svea hovrätt finner vad som föreslagits i avseende på förfarandet mot de samhällsfarliga organisationerna i stort sett väl motiverat, men anser att den eventuella upplösningsrätten ej bör tillkomma hovrätten, utan en särskild nämnd. Publicistklubben, som yttrat sig angående vissa förslag, är sympatiskt inställd.

I vissa detaljer av kommittéförslaget kunna måhända de avgivna yttrandena

böra föranleda jämkningar. Dessa synas i sådant fall lämpligen kunna företagas under utskottsbehandlingen.

Med åberopande dels av vad sålunda anförts dels av den fullständigare motivering, som ingår i omförmälda kommittés betänkande, få vi härmed föreslå,

att riksdagen måtte för sin del antaga en lag angående för statens säkerhet och ordningen i landet farliga sammanslutningar i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som föreligger i hosföljande bilaga.

Stockholm den 23 januari 1936.

J. Bergman.

[Elof B. Andersson.

B. v. Stockenström.

Anton Pettersson.

Bilaga.

Förslag
till
Lag

angående för statens säkerhet och ordningen i landet farliga sammanslutningar.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Sammanslutning, vars verksamhet med hänsyn till genom densamma ådagalagt syfte att med våld omstörta eller förändra rikets statsskick eller med hänsyn till sådana yttringar därav som försök att hindra offentlig myndighet i dess verksamhet, brott mot medborgerlig frihet eller andra brottsliga handlingar eller förberedelser därtill är av beskaffenhet att sätta statens säkerhet eller ordningen i landet i uppenbar fara, må jämte av densamma beroende sammanslutningar kunna, på talan av justitiekanslern, av domstol upplösas.

Upplöst sammanslutnings verksamhet må ej fortsättas, och skall i upplösningsbeslutet meddelas förbud däremot. Sammanslutningens egendom skall likvideras, och må domstolen förordna gode män att verkställa likvidationen. Beroende på de omständigheter, som föranleda upplösningen, må domstolen kunna förklara egendomen förverkad.

2 §.

Sammanslutning, som bildas i uppenbar avsikt att fortsätta upplöst sammanslutnings verksamhet, må jämväl kunna, på sätt i 1 § sägs, förklaras upplöst.

3 §.

Den, som mot meddelat förbud fortsätter, eller främjar fortsättningen av, upplöst sammanslutnings verksamhet såsom genom deltagande i beslut eller beivrande av sammanträde för främjande av dess syfte, utgivande eller spridande av tidning eller annan skrift för sådant ändamål eller erläggande av avgift eller upplåtelse av lokal eller redskap, genom bildande eller deltagande i sammanslutning, som uppenbart är avsedd att fortsätta den upplösta sammanslutningens verksamhet, eller genom främjande av sådan sammanslutnings verksamhet, straffes, där ej gärningen enligt allmänna strafflagen är belagd med strängare straff, med fängelse. Äro omständigheterna försvårande, må till straffarbete i högst två år dömas. Är brottet ringa eller äro omständigheterna eljest synnerligen mildrande, må till dagsböter dömas.

Är den brottslige tjänsteman i statens eller kommuns tjänst, vare det ansett såsom försvårande omständighet, och må han, ändå att han fälles till ringare straff än straffarbete, dömas till avsättning eller mistning av tjänsten på viss tid.

4 §.

Egendom, som med ägarens eller hans ställföreträdarens samtycke användes för att främja fortsättningen av upplöst sammanslutnings verksamhet, må kunna dömas förverkad.

5 §.

Mål enligt 1 eller 2 § anhängiggöres vid Svea hovrätt, och skall hovrätten vid företagande av sådant mål bestå av presidenten samt fyra efter lottning utsedda ordinarie ledamöter.

På talan mot huvudorganisation må jämväl underlydande lokalavdelning förklaras upplöst.

Åtal för brott mot 3 § anhängiggöres vid allmän underrätt och utföres av allmän åklagare.

6 §.

Genom beslut under rättegången, som ej må särskilt överklagas, må domstol, där mål om upplösning av sammanslutning är anhängigt, meddela förbud att tills vidare i avvaktan på slutligt utslag fortsätta sammanslutningens verksamhet, och gälle angående överträdelse av sådant förbud vad i 3 och 4 §§ är stadgat. I beslutet må förordnas gode män att omhändertaga sammanslutningens egendom.

Justitiekanslern må förordna om beslag å egendomen. I fråga om sådant beslag skall i tillämpliga delar gälla vad i lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål föreskrives.

7 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, förvandlas de enligt allmänna strafflagen. Behållningen av förverkad egendom tillfaller allmänna pensionsfonden.

8 §.

Angående förbud mot utgivande eller spridande av tryckt skrift för att fortsätta, eller främja fortsättningen av, upplöst sammanslutnings verksamhet så ock angående straff för överträdelse av sådant förbud stadgas i tryckfrihetsförordningen.

Denna lag träder i kraft den
